

Ανταγωνιστικότητα

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) και το ευρώ είναι το αποτέλεσμα μιας μακροχρόνιας προσπάθειας οικονομικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης. Είναι μηχανισμοί κρίσιμων μεταβολών στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές δομές της Ευρώπης. Συνεπώς είναι σημαντικό να υπάρχει κοινωνικό και πολιτικό ενδιαφέρον ως προς την προοπτική τους αλλά και τις συνέπειές τους.

Η παρουσία του ευρώ στην οικονομική πραγματικότητα της ΕΕ και ειδικότερα των χωρών-μελών της ΟΝΕ δημιουργεί αντιφατικές γνώμες και προβληματισμό όσον αφορά ένα κεντρικό ερώτημα: Εξυπηρετεί πράγματι το ευρώ αλλά και οι συσχετιζόμενοι με αυτό θεσμοί, όπως π.χ. η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), τα συμφέροντα της ΕΕ, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των χωρών-μελών της;

Οι ευρωπαίοι πολίτες, στην πλειονότητά τους, συσχετίζουν το ευρώ με την ακρίβεια, με τη μείωση του βιοτικού επιπέδου τους, με την ανεργία. Βάσει της οικονομικής πραγματικότητας που βιώνουν, δεν εκτιμούν ιδιαίτερα το κοινό τους νόμισμα: αντίθετα, το θεωρούν υπεύθυνο της δύσκολης καθημερινότητάς τους, της αβεβαιότητάς τους, των χαμηλών, αν όχι απασιόδοξων, προσδοκιών τους για το μέλλον. Η νοσταλγία για την εποχή των εθνικών νομισμάτων είναι το όχημα της καθημερινής αμφισβήτησης του ευρώ.

Στον αντίποδα υπάρχουν εκείνοι που βλέπουν στο ευρώ τον σύγχρονο μύθο της Ευρώπης, που τον αφηγούνται με συχνές αναφορές στην υψηλή νομισματική σταθερότητα και στη συναλλαγματική ασφάλεια που προσφέρει το ευρώ στο εσωτερικό της ευρωζώνης αλλά και στο περιβάλλον του ασταθούς παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Αναφορές γίνονται επίσης, τουλάχιστον θεωρητικά, στη διαφάνεια των τιμών που δημιουργεί το ευρώ, στην άμβλυση των περιορισμών που συνεπάγονται τα εξωτερικά ελλείμματα των εθνικών οικονομιών, στα χαμηλότερα πραγματικά επιτόκια, καθώς επίσης στο παραγωγικό και εμπορικό όφελος των χωρών.

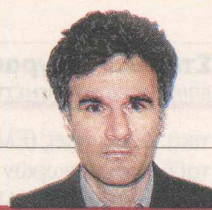
Πώς συνδέονται ο μύθος με την πραγματικότητα; Η απάντηση βρίσκεται στην πολιτική διαχείριση του ευρώ, στο μοντέλο οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζεται στο όνομα του ευρώ. Και εδώ είναι, κατά την άποψή μου, η αιτία της δυσφορίας των ευρωπαίων πολιτών. Επίσης εδώ βρίσκεται και η λύση στο πρόβλημα της ανάκτησης της εμπιστοσύνης μας στο ευρώ ως νόμισμα και στην ΟΝΕ ως εγχείρημα. Το ευρώ δεν φταίει για την ακρίβεια, για την ανεργία, για τη φτώχεια που λαμβάνει μεγάλες διαστάσεις ιδιαίτερα στην τρέχουσα οικονομική κρίση. Το ευρώ είναι ένα νόμισμα που πράγματι θα μπορούσε να δημιουργεί μια σειρά θετικές οικονομικές εξελίξεις στις χώρες που θέλουν να αποτελούν μέρος ενός ενιαίου νομισματικού χώρου. Το ότι δημιουργεί δυσφορία σε μεγάλο μέρος της κοινωνίας οφείλεται στο γεγονός ότι λειτουργεί ως πέπλο συγκάλυψης ενός μοντέλου οικονομικής πο-

Ευρώ: παράγοντας οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης ή αστάθειας;

Το νόμισμα το οποίο χρεώνεται με ευθύνες που δεν του ανήκουν

Γιώργος Αργείτης

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

λιτικής – στην περίπτωση της Ελλάδας και ενός μοντέλου ανάπτυξης – που δημιουργεί, σε συνδυασμό με τις απελευθερωμένες αγορές και την κερδοσκοπία, ακρίβεια, ανεργία, φτώχεια και αποδόμηση του κοινωνικού ιστού. Το ευρώ χρεώνεται ευθύνες που δεν του ανήκουν.

Τα οφέλη από την εξάλειψη του συναλλαγματικού ρίσκου και την υψηλότερη χρηματοπιστωτική σταθερότητα που απολαμβάνουν οι χώρες-μέλη της ευρωζώνης είναι υπαρκτά και σημαντικά. Το κρίσιμο ερώτημα είναι ωστόσο αν είναι αρκετά για να τροφοδοτήσουν μια διατηρήσιμη δυναμική μεγέθυνσης και βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου της πλειονότητας. Οι μακροοικονομικές επιδόσεις της ευρωζώνης και ειδικότερα οι στατιστικές της ανεργίας αλλά και οι οικονομικές προοπτικές που διαγράφονται ως αποτέλεσμα της σημερινής κρίσης μας οδηγούν σε αρνητική απάντηση. Παρά το γεγονός ότι το ευρώ ανακόπτει τα κύματα αρνητικών επιπτώσεων από την κρίση στην παγκόσμια πιστωτική αγορά και

την υπερβολική αύξηση της τιμής του πετρελαίου, η ύφεση έχει ήδη φθάσει στην Ευρώπη. Συνεπώς, το ευρώ, αν και απορροφά κραδασμούς κερδοσκοπικών διαταραχών, δεν είναι αρκετό για την οικοδόμηση μιας Ευρώπης με περισσότερη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Και η αιτία δεν είναι το ίδιο το εγχείρημα της ΟΝΕ και το ευρώ αλλά η πολιτική διαχείριση του ευρώ που υπονομεύει συστηματικά τη δημοκρατική νομιμοποίηση και την αποδοχή του όλου εγχειρήματος. Το κύριο δίλημμα πρέπει να είναι όχι αν είμαστε υπέρ ή κατά του ευρώ αλλά υπέρ ή κατά του μονεταριστικού και έντονα νεοφιλελεύθερου μοντέλου πολιτικής που διαχειρίζεται το ευρώ.

Ο δρόμος της ΕΕ προς την ΟΝΕ και το ευρώ διαμορφώθηκε σε μεγάλο βαθμό από τα κριτήρια σύγκλισης της Συνθήκης του Μάαστριχτ, ο σχεδιασμός των οποίων υποτιμούσε σημαντικές ασυμμετρίες στους ρυθμούς απασχόλησης και μεγέθυνσης ανάμεσα στις χώρες-μέλη. Οι μακροοικονομικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην ευρωζώνη βάσει του Συμφώνου Σταθερότητας και Μεγέθυνσης συνδέονται στενά με τα κριτήρια σύγκλισης όσον αφορά τους δημοσιονομικούς περιορισμούς και την αντιπληθωριστική πολιτική της ανεξάρτητης ΕΚΤ. Η νομισματική πολιτική είναι πλέον εργαλείο αντιμετώπισης των πληθωριστικών προσδοκιών και όχι ρύθμισης του οικονομικού κύκλου. Αξιοσημείωτο είναι ότι η ΕΚΤ ασκεί με απόλυτο τρόπο την πολιτική της χαρακτηριστικό παράδειγμα η πρόσφατη αύξηση στο βασικό επιτόκιο της, ενώ υπάρχει σοβαρή θεωρητική και εμπειρική αμφισβήτηση για το κατά πόσον οι κεντρικές τράπεζες είναι οι κατάλληλοι θεσμοί αντιμετώπισης του πληθωρισμού και σταθεροποίησης των οικονομιών της αγοράς.

Υπάρχουν ωστόσο επιχειρήματα υπέρ της πολιτικής που εφαρμόζεται καθώς θεωρείται αναγκαία για να διασφαλίσει τη διεθνή αξιοπιστία και τον διεθνή ρόλο του ευρώ. Στο σημερινό διεθνές νομισματικό σύστημα το δολάριο εξακολουθεί να είναι το ηγεμονικό νόμισμα. Το ευρώ εκδηλώνεται ως το βασικό ανταγωνιστικό προς το δολάριο νόμισμα. Αν και δεν διαφαίνεται προς το πα-

ρόν η μετάβαση σε ένα διπολικό παγκόσμιο νομισματικό σύστημα, ζητήματα εγείρονται ως προς την πρόθεση της ΕΕ να αναδείξει το ευρώ σε διεθνές αποθεματικό νόμισμα. Σε μια τέτοια περίπτωση η αντιπληθωριστική πολιτική της ΕΚΤ και τα υψηλά πραγματικά επιτόκια θα είχαν νόημα ως πολιτική επιλογή καθώς η σταθερότητα της αξίας του αποθεματικού νομίσματος και η αποτροπή κάθε τάσης υποτίμησής του είναι μείζονα προϋπόθεση της παγκοσμιοποίησης των βασικών λειτουργιών του. Αλλά η επιλογή αυτή προσκρούει πάνω στη δεύτερη προϋπόθεση για να γίνει ένα νόμισμα διεθνές αποθεματικό: στην πολιτική ισχύ και στη γεωπολιτική ηγεμονία της χώρας ή της νομισματικής ζώνης που εκδίδει το νόμισμα. Η εντυπωσιακή καθυστέρηση της διαδικασίας πολιτικής ολοκλήρωσης της ΕΕ καθώς και η αδυναμία ανάληψης σοβαρών πολιτικών δράσεων στην παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα καθιστούν τη δεύτερη προϋπόθεση μη ρεαλιστική στην περίπτωση της ΕΕ, η οποία φαίνεται ότι, ακόμη και αν επιθυμεί να δει το ευρώ παγκόσμιο νόμισμα, δεν μπορεί να το κάνει αν πρώτα δεν περάσει σε μεγαλύτερη πολιτική εμβάθυνση. Κάτι τέτοιο στην παρούσα φάση δεν διαφαίνεται ώστε το ευρώ να εκφράσει μια νέα γεωπολιτική ισορροπία με την ΕΕ πρωταγωνίστρια στις διεθνείς πολιτικές σχέσεις.

Αν θεωρήσουμε σωστή την παραπάνω διαπίστωση, τότε η διεθνής αξιοπιστία του ευρώ μπορεί να συσχετιστεί μόνο με την επιδίωξη χρηματοπιστωτικών κέντρων στο εσωτερικό της ΕΕ να μετασχηματιστούν σε παγκόσμια προσελκύνοντας κερδοσκοπικό και γενικότερα χρηματικό κεφάλαιο στην ευρωζώνη. Η επιλογή αυτή ως κριτήριο πολιτικής για το ευρώ εξυπηρετεί χρηματοπιστωτικά συμφέροντα αλλά ζημιώνει τα συμφέροντα κυρίως της εργασίας. Η αυστηρή εισοδηματική πολιτική και η ελαστικότητα των εργασιακών σχέσεων «καθίσταται» αναγκαία ως προσαρμογή υποστήριξης της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού βιομηχανικού και εμπορικού κεφαλαίου, τα συμφέροντα του οποίου επίσης πλήττονται από το υψηλό κόστος του χρήματος και τις συχνές ανατιμήσεις του ευρώ.

Καταλήγοντας, το μέλλον του ευρώ, της ΟΝΕ και της δημοκρατίας στην Ευρώπη δεν φαίνεται να εξυπηρετείται από το ασκούμενο μοντέλο οικονομικής πολιτικής το οποίο, στενά συνδεδεμένο με χρηματοπιστωτικά συμφέροντα, αδυνατεί να δημιουργήσει συνθήκες διατηρήσιμης μεγέθυνσης με υψηλή απασχόληση και κυρίως να διανείμει τον όποιον παραγόμενο πλούτο πιο δίκαια ανάμεσα σε χώρες και κοινωνικές ομάδες. Οι ευρωπαίοι πολίτες στέλνουν συστηματικά μηνύματα για μια άλλη αρχιτεκτονική στην ασκούμενη πολιτική όπου η απασχόληση, η κοινωνική ασφάλεια και η ευημερία θα αποτελούν τους βασικούς πυλώνες. Μια τέτοια πολιτική, που θα συνδέεται στενά με τα συμφέροντα της πλειονότητας στην κοινωνία, μπορεί να ωθήσει την ΕΕ προς ένα επόμενο, πιο ουσιαστικό βήμα ολοκλήρωσης στην κατεύθυνση μιας περισσότερο δημοκρατικής και κοινωνικής Ευρώπης. ●

Το κύριο δίλημμα πρέπει να είναι όχι αν είμαστε υπέρ ή κατά του ευρώ αλλά υπέρ ή κατά του μονεταριστικού και έντονα νεοφιλελεύθερου μοντέλου πολιτικής που διαχειρίζεται το ευρώ